

Бабій С. В.

студентка 3-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Проблема захисту прав людини в сучасному праві вийшла за національні рамки, набула універсального характеру, оскільки пріоритет прав людини в системі соціальних цінностей закріплений в багатьох універсальних та європейських правових документах. Захист прав людини в Європейському суді з прав людини є новим явищем в українській адвокатській практиці. Але уданий час усе більша кількість громадян звертаються за захистом своїх прав і свобод у міжнародні інстанції. У зв'язку з цим, набуває усе більшої актуальності вивчення питань, пов'язаних з участю українських адвокатів у Європейському суді.

Історія міжнародного захисту прав людини в судовому порядку пов'язана з прийняттям у 1950 р. Радою Європи Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Конституцією України вперше на рівні Основного Закону нашої держави встановлені міжнародні гарантії дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина. Стаття 55 проголошує: «Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна» (Конституція України: Прийнята 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради. — 1996. — № 30. — Ст. 141). Реалізація даної конституційної норми стала реальною тільки зі вступом України до складу Ради Європи, підписанням Конвенції та її ратифікацією 17 липня 1997 р. З цього часу громадяни України отримали доступ до Європейського суду.

Правило 36 Регламенту Європейського суду з прав людини надає адвокату-представнику право первісного подання скарги від імені заявника. Після повідомлення держави-відповідача про надходження скарги Голова Палати може зробити розпорядження про представництво заявника. У виняткових випадках Голова Палати, якщо він вважає, що призначений адвокат не відповідає вимогам Європейського суду, може на будь-якій стадії розгляду справи розпорядитися про те, що такий адвокат більше не може представляти інтереси заявника і рекомендувати йому знайти іншого адвоката (Регламент Європейського суду з прав людини: Прийнятий 4.11.1998 р. (в ред. від 01.11.2003 р.) // www.echr.coe.int).

Європейський суд з прав людини висуває певні вимоги до адвоката. Представництво заявника може здійснюватися або професійним адвокатом, допущеним до адвокатської діяльності і постійно проживаючим на території однієї з держав, або іншою особою, затвердженою Головою Палати суду. Не обов'язково, щоб цей адвокат був адвокатом тієї держави, в якій проживає заявник.

Адвокат, що представляє в Європейському суді справу заявника повинен в достатньому ступені володіти однією з офіційних мов Європейського суду — англійською або французькою. Це необхідна умова для ведення справи. Однак з дозволу Голови Палати може бути використана й інша мова.

Адвокату необхідно дотримуватися основних моральних принципів адвокатської діяльності, що закріплені у Генеральних принципах етики адвокатів, схвалених правлінням Міжнародної асоціації юристів у 1995 р. Ці принципи

встановлюють загальноприйняті професійні стандарти поведення і діяльності адвоката в будь-якій країні світу. Серед них можна відзначити такі:

а) сумлінність і обов'язковість. Відповідно до п. 3 Генеральних принципів етики адвокатів «адвокати повинні поважати будь-яке зобов'язання, дане при виконанні професійних обов'язків, доки це зобов'язання не буде виконане або скасоване»;

б) порядність у відносинах з довірительом, що передбачена п. 9 Генеральних принципів: «Адвокати повинні висловлювати своїм клієнтам безсторонню думку про ймовірний результат їхньої справи і не створювати умов для непотрібної роботи, оплачуваної клієнтом»;

в) професіоналізм: «Адвокати повинні докладати всіх сил для виконання своєї роботи компетентно і без затримки і не повинні приймати доручення, якщо вони не впевнені в його кваліфікованому виконанні» (п. 10 Генеральних принципів);

г) конфіденційність і почуття відповідальності. Згідно з п. 5 Генеральних принципів, «адвокати повинні завжди дотримуватися конфіденційності у відношенні до колишніх і дійсних клієнтів за виключеннями, передбаченими законодавством» та ін. (Смоленский М. Б. Адвокатская деятельность в России. — М.: ИКЦ «МарТ», 2004).

Наша держава, яка виступає гарантом захисту прав і свобод людини і громадянина і забезпечення конституційних прав, серед яких важливим є право на правову допомогу, має також забезпечити і організацію діяльності адвокатури України на відповідному рівні. На цьому шляху діяльність адвоката повинна бути детально врегульована на законодавчому рівні, а законодавство відповідати європейським стандартам. Звичайно дуже важливим кроком є прийняття 23 лютого 2006 р. Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який регламентує порядок офіційного опублікування стислого змісту рішень Європейського суду, порядок виконання рішень Європейського суду з прав людини на території України, відшкодування шкоди заявнику та інші важливі питання. Зазначений закон визначає обов'язок судів застосовувати при розгляді справ застосовувати Конвенцію про захист прав людини й основних свобод і практику Європейського суду як джерело права.

Також для нашої держави ефективним було б створення об'єднання адвокатів, які спеціалізуються на представництві у Європейському суді з прав людини. У рамках діяльності такого об'єднання, крім надання правової допомоги населенню, проводилась би і підготовка адвокатів до участі у Європейському суді, вивчення практики Європейського суду, що звичайно підвищило б рівень захисту прав і свобод людини і громадянина.

Держава не може нести відповідальність за будь-які недоліки у роботі призначеного захисника, однак держава зобов'язана вжити заходів, аби особа могла ефективно скористатися своїм правом на захист.